

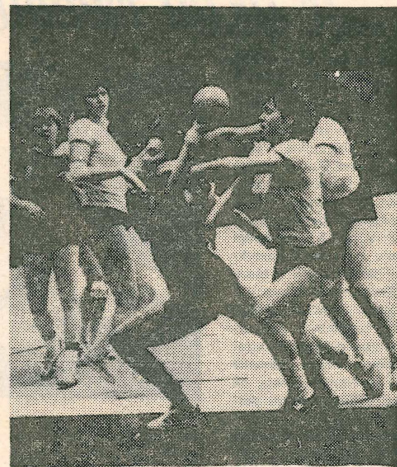
LTER
Knygos
biblioteka

Gimtasias kraštas

KULTŪRINIŲ RYŠIŲ SU TAUTIEČIAIS UŽSIENYJE „TĖVIŠKĖS“ DRAUGIJOS LAIKRAŠTIS

Nr. 44 (664)

Vilnius, 1979 m. lapkričio 1 d.

Iki Maskvos olimpiados likusias 230 dienų nekantriai skaičiuos ir vilnietė rankininkė Vida Katarskytė. Ji — kandidatė į TSRS olimpinę rinktinę. Neseniai Jugoslavijoje pasibaigusiame pasaulio merginų rankinio čempionate TSRS rinktinė užėmė pirmąją vietą. Jos žaidėjai Vidai Katarskytei taip pat įteiktas aukso medalis. Apie šį sportininkės pasiekimą rašome 8 psl. Naujoji čempionė — Vilniaus „Eglės“ komandos žaidėja. Nuotraukose dešinėje — keletas momentų iš sostinės rankininkių susitikimų.

V. Poškaus ir V. Kapočiaus nuotr.

Gilios kalbotyros vagos

Pasak Adomo Mickevičiaus, „juo iš toliau šėslų medis meta, juo gula jis plačiau ant lygumos“ — įjymų žmonių atlikti darbai geriausiai įvertinami iš laiko nuotolio. Ta mintis tinka kalbant apie didįjį lietuvių kalbos žinovą Kazimierą Būgą, nuo kurio gimimo lapkričio 6 d. sukanka 100 metų. Jubiliejaus išvakarėse „Mokslo“ leidykla išleido profesorius Zigmą Zinkevičiaus parašytą įžymaus kalbininko gyvenimo ir kūrybinės veiklos apybraižą „Kazimieras Būga“.

Iš mokyklos suolo mes žinome, kad K. Būga gimė Pažiegės vienkienio valstiečio šeimoje, netoli Dusetų, kad jam, kopiant į mokslo viršūnes, teko patirti neišpasakytai daug vargo, kad jis be atvangos kūrė milžinišką lietuvių kalbos žodyną.

* Z. Zinkevičius. KAZIMIERAS BŪGA. Vilnius, 1979 m. 160 psl., 7000 egz.

Z. Zinkevičiaus knygoje labiausiai įdomiausia su profesorius kruopščiai surinkta nauja medžiaga. Jis išstudijavo milžinišką K. Būgos archyvą, pervertė anuometinės spaudos kompleksus, atradęs nemažai prisimintų amžinųjų prisiminimų nuotraukų, kurios įgalino sukurti įdomiančią knygą. Iš tiesų šiandien graudu prisiminti, kad į ketvirtą dešimtį persivertęs mokslininkas, kurio veikalus gaudė įžymiausi Vakarų Europos kalbininkai, neįstengė užsimokėti mėtinio lietuvių mokslo draugijos nario mokesčio ir prašė vietoj honoraro padovanoti jam tęstinio leidinio „Lietuvių tauta“ tomą, kuriame buvo išspausdinta jo studija iš senosios lietuvių kunigaikštų vardų — „aš esu gyvas elgeta; skatiko prie dušiai neturiu...“

Ne vieną net ir mūsų laikų mokslininką stebina K. Būgos erudicija, jo in-

teresų ratas. Z. Zinkevičiaus knygoje akivaizdžiai regime K. Būgos talento šaknis. Tai darbas. K. Būga buvo nepriilgstantis darbo titanas, plūšęs su širdimi išverme ir pasiūvenčimu. Kalbininkui jokie laipsniai, vardai, diplomai, pagyrimo ir pasižymėjimo ženklai nerūpėjo. Į šias „marnastis svieto“ K. Būga žvelgė skeptiškai, suvokdamas, kad tolimosios kartos apie jo darbus spręs ne pagal tai.

K. Būgai liko darbas — be poilsio, be telkinų ir pagalbinių. 1911 m. išleido K. Jurgelionui K. Būga prisipažino: „...dirbu savo šakoj visai neat-sitraukdamas, lygiai tasai girtuoklis, prie deginės prilipęs. Virtau gyvu girtuokliu, tiktai ne deglinės, kurios visai nekenčiu... Tiesi dvasios girtuokliavimas atsišaukė tuo, kad dar lig šiolieji nebaigiu universiteto. Vis negaliu prisiminti prie lekcijų... Kas daryti? Rei-

kėtų save gelbėti. Pratin-ties turėčiau normaliai dirbti“. Tačiau K. Būga neišsigelejo, nes darbo silių diktavo jo begalinė meilė gimtajai kalbai, jos turtams. K. Būga troško didžiulius lietuvių kalbos lobius parodyti mokslo pasauliui — kad jis įvertintų ir pasidžiaugtų. Aišku, ne vieno pasiryžlio jėgoms buvo atlikti šio-kio užmojo darbas.

Grįžęs į Lietuvą, K. Būga tapo Kauno universiteto profesoriumi. Gyve-nimo sąlygos buvo ne-lengvos. Kaizerinės oku-pacijos aplėstoje ir nu-niokotoje Lietuvoje siautė ligos, neprieitai. K. Būga gyveno skurdžioje dvieji kambarelių landy-nėje, kurioje net lango negalėdavo atverti dėl miesto triukšmo ir dulkių.

Beveik nebuvo žmonių, kurie entuziastingam kalbininkui padėtų, jį paremtų. K. Būgai buvo skaudu, kad jo taurios pastangos nesulaukė tuometinės valdžios pritarimo ir para-mos. Jis matė, kad savo darbu neįstengia išlaikyti šeimos, kad mažai vertina-mi jo tipo žmonės. Todėl kaltinančiai jis sakė buržu-azinei visuomenei: „Iki šiolieji buvau idealistas. Dir-bau nelaukdamas atpildo. Ir dabar dirbiau veitui, kad būčiau visai aprūpi-nęs šeimyną (dukė šį pa-vasarį stojo gimnazijon 1 kl., o sūnus jau sukako 2 metus), kad ji nevaršintų man galvos. Bet šiandien idealistoms nėra vietos Lietuvoje. Idealistas yra praetis žmonės. Šiandien jų nebesurandame. Momen-to vilnės žmonės, prisiplakę-liai idealistų nesupranta ir neįvertina“. Kalbininkas buvo optimistas, ramintis mintimi, kad „toks gyve-nimas netvers amžinai ir mes susilaikysime kiek ga-resnės gaidynės“.

Nuo darbų persitęsęs K. Būga sunkiai susirgo. Anų laikų papročiu nami-nėmis priemonėmis gydy-damasis — karčiujančių skaudančių galvą apdėjęs leda — savo padėtį la-bai apsunoko. Pergyve-no, kad nebegalet dirbti užsibrėžtų darbų. Net gu-

žėdamas Karaliaučiaus goni-nėje, pamatęs jo an-lankyti atvykusią žmo-nį, pirmiausia imdavo klaus-ti apie jo surinktas di-džiojo lietuvių kalbos ty-dyno korteles. K. Būga mirė taip, kaip gyven-palikdamas meilės dar-bų pasisventimo ir atkak-laus nepriilgstant pavydį. K. Būgos mirties daug d-saulia ir aimanuota, kad neatsiranda žmogus, kur-tęstų didžiojo kalbininko pradėtą darbą. Tik na-sep'nyolikos metų pasidė lietuvių kalbos tydy-to lietuvių kalbos tydyto

Tarybų Lietuvoje išau-nauja talentingų ir darb-čių kalbininkų karta. Ta-rybų valdžios metais at-rado sąlygos tiems didi-siems darbams, apie ku-riuos svajojo K. Būga. Ši-andien įgyvendinami u-dideliu užmoju.

Prideramai pagerbti K. Būgos nuopelnai. Prof. Z. Zinkevičius 1958–1961 m. sudarė ir parengė spaudai tritomą K. Būgos raštų rinkinį, kurio kelv-tąją knygą sudaro vie-dalykinės rodyklės.

Neseniai pasirodžiusi knyga apie Kazimierą Būgą — dar vienas pag-bos ženklas įjymiam kalbininkui, kurio gimimo šimtosios metinės tik-tingai minimos.

VINCAS KUZMICKAS

LAISKAI, IŠTRAUKOS

Visada laukiau

Po dviejų metų vėl ap-lankiau Tarybų Lietuvą, viešėjau pas gimines.

Viskas gražiai atrodo: įmonuoja statybos, išsi-vysčiusi pramonė, sportas, modernus žemės ūkis, įdo-mi krašto kultūra... Visur matyti didelė pažanga.

„Gimtasis kraštas“ do-mina mus savo straipsniais apie Tarybų Lietuvą, iliustracijomis, eilėrašiais. Malonu skaityti savaitraštyje politines, ekonomines

ir kultūrinės temas, ku-rios ir Lietuvos gyvento-jams svarbios, ir užsieny-jų gyvenantiems lietu-viams naudingos, nes pa-laiko ir stiprina ryšius su gimtuju kraštu.

OTAS LECHNERIS
Pšneck,
VOKIETIJOS DR

Skaitydamas jūsų laikraštį...

Be jūsų leidžiamo „Gim-tojo krašto“, tarytum ir gyvenimas būtų nemielas. Laikraštis mane lanko kas savaitę. Ir kiekviename numeryje randu nemažai įdomaus pasakytų.

Imkime, kad ir 31 nume-rį. Viršelyje — žemdirbių nuotrauka. O šie — tokie jauni vyrai ir dar su ažu-lo lapų vainikais — la-biau panašūs į aktorius negu į žemdirbius. Kita-me puslapyje skaitau pa-sakojimą apie juos. Rašo-ma apie Telšius ir jų apy-linkes. Netoli Viešvėnų bene trejus metus berna-vau.

Tad ir galvoju: kokia šiandien pas jus tvarkla Paprastus žmones taip gra-žiai pagerbia, jų darbą išaukština.

A. SKIRMONTAS
Brockton, Ma,
JAV

IEŠKOMI ARTIMIEJI PAŽISTAMI

ZOSĖS JUCIENĖS-EISMONTAITĖS
IR JOKŪBŲ JUCIAUS VAIKŲ
ALBERTO, AGNĖSKOS, ELENOS IR
EDVARDO.

gimusių Amerikoje (motina kilusi iš Varnių raj., Karklėnų km.), ieško giminių. Pranešti: Lietuvos TSR, Šilutės raj., Užlieknų km., Užlieknų pšt.,

Emilijai Eismontaitė-Seškauskienė

MOTIEJAUS SINKEVIČIAUS,

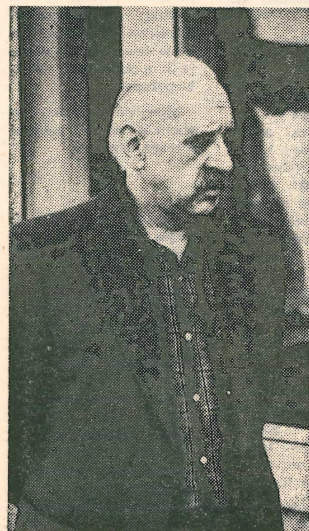
gim. buv. Naumiesčio apskr., Lekėčių valsč., Altoniškių km., 1913 m. įvykusio į JAV, gyvenusio Chicagoje, ieško sūnus. Pranešti: Lietuvos TSR, Kauno raj., Zapyškio pšt.,

Stasutis Sinkevičius

ALEKSO IR JUOZO JUOZAPAIČIŲ, gim. apie 1882 m. ir 1884 m., išvykusių 1901 ir 1903 m. į JAV iš buv. Kauno gubernijos, Šiaulių apskr. Šiaulių valsč., Raizgių km., ieško brolis. Pranešti: Lietuvos TSR, Pakruojo raj., Balaškių km.,

Bronius Juozapaitis

KAD PASILIKTŲ KULTŪROS ISTORIJOJ

Kaip jau buvo „Gimtajame krašte“ rašyta, šiemet antrą kartą Tarybų Lietuvoje viešėjo žinomas mokslininkas Algirdas Julius Greimas, gyvenantis Prancūzijoje. Inter-viu su paryžiečiu profesorium spausdintas mūsų savaitraščio 3. m. rugsėjo 20 ir 27 d. numeriuose. Šiandien pateikiame dar kelios profesorius ALGIRDO JULIAUS GREIMO mintys, išsakytos pokalbyje su „Gimtojo krašto“ bendradarbiu Viliumi Balt-rėnu.

— Jūs esate vyresniosios kartos mokslininkas. Kokiomis akimis žvelgate į jaunesnius kolegas išvijoje, jų užsimo-jimus? Tiesa, ne visi jie gali atsidėti grynam mokslui, ypač lituanistikai.

— Reikia pasakyti, kad išvijoje nau-joji išviejų karta buvo taip susirūpinusi savo materialiniu išlikimu, vėliau gerbū-vio ieškojimu, kad jie savo vaikus stūmė daugiau į tiksluosius, praktiškus moks-lus. Tuo būdu, bent JAV, susidarė lietuvių ne tik inteligentų, bet tiesiog mokslininkų, universitetų profesorių karta. Ji gana skaitlinga, bet tai matematikos, fizikos, chemijos, inžinerijos specialistai. O hu-manitariniai mokslai, lituanistika buvo šiek tiek paaukoti. Dabar, jau trečiojo karto, matyti naujas susidomėjimas lietu-viškos kultūros problemomis ir jaunų mokslininkų kartos atsiradimas. Tai, aš manau, yra teigiamas faktas. Šito per-spektyvoje reikėtų ir galvoti apie bendravimą tarp institucijų, veikiančių kraš-te, ir išvijos.

Savotiška problema iškyla, jeigu Lietu-

vos mokslininkų surinkta medžiaga nau-dotis nori gyvenantys užsienyje, kurie ga-li čia atvykti trumpesniai ar ilgesniai laikui. Tos medžiagos panaudojimo ga-limybių padidinimo reikalas yra svarbus. Kalbėjau apie tai ir su profesorium K. Kor-saku, kuris šią problemą supranta ir supranta jos kompleksiskumą, kadangi reikėtų ieškoti klasifikacijos ir informacijų priemonių, naudojantis kompiute-rių pagalba, ir šiek tiek kitaip į tai žiūrėti.

O tai jau yra tokia bendra problema iš viso, kaip palengvinti priėjimą prie me-džiagos, kuri šimtais tūkstančių ir milijonais egzempliorių sukrauta, kaip ją pa-naudoti. Čia jau yra ne tik vietinė problema, o iš viso mokslinės informacijų problematika.

— Iš tiesų, visam pasaulyje...

— Vilniaus universitete Levas Vladimi-rovas šia problema domisi. Universitete net katedra tokia yra. Tai geras reiški-nys, bet kol kas, kaip ir kituose kraštuose, bendradarbiavimas, pavyzdžiui, tarp

matematikų ir logikų iš vienos pusės ir humanitarų iš kitos nėra lengvas dalykas. Aš esu šitų eksperimentų daręs ir žinau, kaip sunku žmonėms susisiekti, tai kalbama apie tą patį reikalą, bet iš skirtingų pusių. Ir aš žinau, kad čia, pavyzdžiui, rektorius Jonas Kubilius yra šio puoselėtojas ir skatintojas — ieškoti tokių mokslinio bendravimo galimybių. Tikim-si, jeigu dar po aštuonerių metų atvyk-siu į Vilnių, vėl rasu šioje srityje kelių jau išspręstų pagrindinių problemų.

— Užsiminėme apie pačią jauniausią trečiąją, išvijos kartą, kurioje gal bent vienas kitas bus linkęs į humanitarinius mokslus... Ar nevertėtų jiems dažniau lankyti Vilnių?

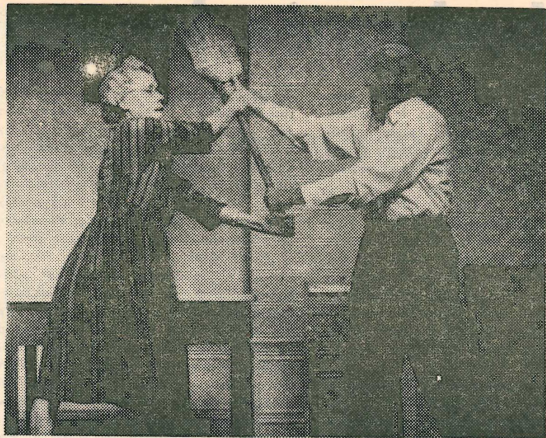
— Lankyti Vilnių jiems ne tiktai stip-tina ir patartina, bet tai yra ir jų pačių pageidavimas. Imkime, kad ir Prancūzijoje, dažnu atveju mūsų jaunimas tėvų kalbos jau yra nebeįsimekęs, nes lietuvių iš-skirsto, o žinot, vaikai gali išmokti kal-bos tik tada, jeigu jie gali kartu žais-ti, tarpusavy kalbėtis. Vienų tėvų jau ne-beužtenka, o prancūziškas kultūrinis kontekstas juos veikia. Taip, kaip Ameri-koj amerikietiškas! Bet ką pastebime, kad dabar 17–25 metų lietuviukai, kalban-tys tik prancūziškai, jau sakosi esą tie-viai, organizuoja jaunimo šokių, kokių nors kultūrinius parengimus ir pradeda ieškoti, kaip išmokti lietuviškai, kaip susi-pažinti su kraštu, užmegzti pastovius ryšius, surasti savo kultūrinės šaknis.

— Ir tai viena jų, kaip lietuvių, šilki-mo sąlyga.

— Taip. Sunku, žinoma, išlaikyti kalbą grynumą ar ką, bet pabuvimas Lietu-

Jis t
savo k
riausiai
ją Lief
muose
vos, š
ja, pra
pės p
mams,
bus...
Mačiū
Juską
čiąvau
dalyje,
(Richm
Su J
lankėm
neloli
viškas
nografi
pamink
savo s
galvę,
skaidri
J. Ju
lankė
Amerik
kui, ch
Juškų
puošto
krašto
luviski
baryje
renge
vieną
na „La
nuo da
reiga: J
rašit. J
jų tauti
lenimo
vyti nel
...Ne

ŪPAS VAIDINTI...

Jonas Juška „Girtuoklio melo“ spektak-

lis turbūt sėdi vienas per dienas vo kambaryje tyliai, ramiai ir tik- susiai regi prisiminimuose gimtą- Lietuvą. Bet kai pasirodo jo na- muse svečias, ypač jei iš Lietu- vos, šeimininkas sukrunkta, pagyvė- pradeda žvaliai klausinėti ir iš pasakoti. Lietuvos prisimini- mus, atrodo, tada ir galo ne- ... Tokį neramų ir smalsų pa- sėdėjau jį — mielą tautietį Joną — praėjusią vasarą, kai sve- žiausi jo namuose toje Bruklino- dyje, kuri vadinasi Ričmondhilo (Richmond Hill).

Su J. Juška prieš dešimtį metų ankame jo gimtajį Butėnų kaimą, šioje Švedas. Gražus tas seno- tikas aukštaitių sodžius, tikras et- nografinis-architektūrinis liaudies aminklas. Gatvinis kaimas, žvelgias vo galulangišais ne tik į vieną švę, bet ir į netoliese tekančią šventąją Sventąją.

J. Juška 1968-aisiais antrą sykį ankame gimtinę ir pirmąkart ją rodė m. is merikoje gimusiui sūniui Henri- kage, chemijos profesorui.

Juška name sienos dailiai pa- tosios nuotraukomis su Nemuno šio vaizdais, svetainėje — lie- viki suvenyrai. Buto gale, kam- byje langais į gatvę, Henris įsi- ngė savo darbo kambarį. Bet ma dieną per savaitę, kai atei- „Laisvė“, sūnus turi atsisukti vo darbo, nes gauna ypatingą pa- ūgį: perskaityti tėvui visą laik- ūį. Jonas Juška, žvalusis 92 me- ūtietis, nenori atsisukti nuo gy- minio, užsisklęsti, nors pats skai- ū nebegali.

Netruko prabėgti kelios vieš-

pagės valandos. Jonas Juška pado- vanojo rankraštį, kuriuo priminė savo gyvenimą, išievių meninę veiklą. Niujorko pažangiųjų lie- tuvių saviaveikla. Mat tarp pažan- giųjų lieuvių jis yra kaip tik dau- gieusia žinomas tuo, kad ilgus me- tus buvo vienas aktyviausių savi- veiklininkų. Jeigu pavarlysime se- nas spektaklių programas, nuolatos užtiksimė Jono Juškos pavarde. Jis buvo vienas tų darbo žmonių, kurie, atsidūrę svetur ir įsitraukę į pažangų judėjimą, negalėjo gyven- ti be meno, be viešos kultūrinės veiklos. Nežinia, gal ir gimtųjų Butėnų aplinkos grožis savaime diegė dvasinio gyvenimo troškulį, bet liemaniams susibūtiavimui su meno saviaveikla reikšmingos buvo pačios išievių gyvenimo aplinkybės. Tuo metu, kai J. Juška įsikūrė Ame- rikoje, lietuvių gyvenime platų už- mojų įgijo koncertai ir scenos vai- dinimai. Miko Petrausko entuziaz- mas užkrėtė daugelį pažangiųjų tau- tiečių; daug įtakos turėjo ir B. Laucevičiaus-Vargio rūpinimasis scenos menu.

J. Juška savo kelio į saviaveiklą pradžią autobiografiniuose užrašuo- se prisimena:

„Pagyvenęs apie trejetą metų Bruklinė, pradėjau lankyti lietuvių parengimus. Pamačiau vaidinant Miko Petrausko operelę „Malūni- ninkas ir kaminkrėtyr“. Man ji labai patiko. Spektakliui vadovavo cho- rų mokytojas Leonas Ereminas. Po to Juozas Šukys, ly laikų režisierius, pakvietė mane suvaidinti An- tano rolę „Žmogūdių“ veikele.

Nuo to laiko aš pamėgau lietuviš- kus teatrus.

Pradėjęs vaidinti saviaveiklos sce- noje, J. Juška ėmė vakarais lanky- ti dramos mokyklą, kur buvo skai- tomos paskaitos aktoriams mėgė- jams. Šešetą mėnesių mokėsi vai- dybos ir režisūros.

J. Juška prisimena labai aktyvų saviaveiklos trisdešimtmetį Niujor- ke: „Maždaug tarp 1912 ir 1942 m. buvo labai pakilęs lietuvių ūpas vaidinti. Būdamas, visokios or- ganizacijos arba draugijos rengda- vo parengimus ir kviesdavo aktori- us atlikti programas su vaidini- mais. Žinoma, tada buvo gera ir vaidintojams, nes suvažiuo į Ame- riką jauni žmonės, pilni energijos, lengva buvo pririnkti aktorių cha- rakterių vaidmenims. Mat tada visi noriai imdavosi rolę. Bet režisierius buvo nedaug. Į spektaklius suei- davo daug žmonių. Visi režisieriai ir aktoriai dirbdavo be jo- kio užmokesčio. Kengėjai, kuriems tekdavo parengimų pelnas, pinigus panaudodavo progresyvaus darbi- ninkų judėjimo reikalams. Niujor- kiečiai saviaveiklininkai vaidindavo ne tik namie, bet ir važinėdavo į kitus miestus (...).“

J. Juška prisimena, kad iš dides- nių pastatymų, susilaukusių tautie- čių ypatingo susidomėjimo, buvo ir keli jo režisuoti („Gražioji Magelona“, „Eriškėčių takt“). Ak- tyvi saviaveiklininkė, vaidinusi pa- žangiečių pastatymuose, buvo žmo- ne Magduta Juškienė. Greta J. Juš- kos, Niujorko pažangiečių scenoje

[Nukelta į 6 psl.]

Išievių padangėje

Australijoje rugsėjo 2 d. mirė dailininkas Henrikas Salkauskas. Jis gimęs Lietuvoje 1925 m., daile studijavo svetur — Freiburg universitete ir to miesto meno mokykloje (1946—1949 m.). Australijoje apsigyveno prieš 30 metų. Tame krašte dailės gyvenimas nebuvo intensyvus, tad visas būrys profesionaliai pasirušusių menininkų lietuvių netruko kūrįbš- kai pasireikšti. 1967 m. Sidnėjūje išleista 500 egzempliorių tiražu Vaclovo Rato-Rataiskio redaguota knyga anglų kalba „Ele- ven Lituianian Artists in Australia“ („Vieniolika lietuvių dailininkų Australijoje“). Joje minima keliolika grupinių parodų, kuriose nuo 1958 m. dalyvavo H. Salkauskas, pa- sirašinėjęs — Henry Salkauskas, neretai atstovau- damas visos Australijos dalei. Ten nurodoma, kad jo kūrinių yra įsigi- jusios keletas Australijos meno galerijų. (Beje, iš vienuolikos minėtųm lei- dinyje reprezentuoti dailininkų, be H. Salkausko, taip pat mirė yra V. Ra- tas-Rataiskis ir A. Simkū- nas).

Šiuolaikinio angliaka- sio prisiminimus parašė JAV, Cikagoje, gyvenan- tis Steponas Paulauskas. Jis po Antrojo pasaulinio karo dirbo Belgijos ang- lies kasyklose, drauge reikėsi „vaduotojiškoje“ veikloje. 69 psl. knyga „Gyvenimo keliais“ šiais metais išleista Cikagoje.

S. m. gegužės 22 d. Putname mirė Magdalena Galdikienė (gimusi 1891 m.), dailininkė Adomo Gal- diko našlė.

Po vyro mirties ji daug jo paveikslų padovanojo Tarybų Lietuvai. Kaip ir

A. Galdikas, velionė pala- dota Bruklinė, Cypress Hill kapinėse.

Per tradicinėmis tapu- sias „poezijos dienas“ (V.25—26) B. Gaidžiūnas Cikagoje rodė Vakarų Vokietijos „DP“ stovyklo- se nufilmuotus rašytojus ir mokslininkus — Vydū- ną, M. Vaitų, J. Skar- džių, A. Rūką, H. Radaus- ką, S. Santvarą, J. Kaupą ir kitus. „Poezijos dienos“ rengiamos Jaunimo cent- re. Siemet jose skaitė kū- rybą N. Jankutė-Užubalė- nė, A. Tyrulolis, A. Ba- ronas, G. Tulauskaitė, K. Bradūnas, J. Švabaite-Gy- lienė, R. Vėžys, L. Sute- ma (Katiliškienė). Greta „po- ezijos dienų“ vyksta ir „poezijos pavasario“ ren- giniai. Jų iniciatorius Jo- nas Boguta šias poezijos šventes sumanė Tarybų Lietuvoje vykstančių poe- zijos pavasarių pavyz- džiui, nors jų pobūdis yra gana uždaras, kamierinis. Vieni metu J. Boguta dėl šeimyninių aplinkybių neorganizavo „poezijos pavasario“, šio darbo ėmėsi K. Bradūnas, pakel- tęs renginių pavadinimą į „poezijos dienas“. Kal J. Boguta vėl pradėjo or- ganizuoti šį renginį, atsi- rado du „poezijos pava- sariai“, neretai besiki- riantys savo turiniu. Pa- vyzdžiui, perna „poez- jos pavasario“ klausyto- jams buvo pateikta tary- binė pokario metų lie- tuvių poezija iš „Pergalės“ žurnalo. Įvyko renginys ir šiomet.

Minėtų filmų rodymas davė aktingą dar vienas panašiam renginiui — Khlviende. Savo kūrybą ten skaitė bostoniškis S. Santvaras. Jaunieji skaitovai deklamavo išie- vių poetų kūrinius. Buvo rodomi ir filmai apie Lie- tuva.

V. INGAUTAS

sesias savaites ai du menesius jiems lieka neįsiskaidomų įspūdžių, juos galutinai priirša prie tautos kamieno. Ka paskui cėti, kai lieks, jau jie darys kaip lietuviai.

— Gal keletą žodžių apie vyresniosios, kad ir ne taip gausių, išievių mokslininkų lituanistų reikšmingesnes pa- ngas bendrame lituanistikos mokslo istorijoje?

— Dabar, kiek aš ne per daug nusimanau, tie tuos reikalus, pavyzdžiui, JAV iš- ū archyvizacijos ir iš viso lietuviško ūkimo išsaugojimo reikalas. Žmonės vena, dirba, galvoja, susidaro bibliote- kas, patys raštų palieka. O ateina senat- ū ateina mirties grėsmė, ir žmonės ne- žino, kam ir kur jie paliks tuos visus vo turtus. Labai dažnai ištisios biblio- tos išskaidomos, ir gali rasti šimtus ūviškų knygų, kurios išmetamos į gat- ū kalbos.

— Kartus su duobkasiu eina kiemsargis. — Kiemsargis su šluota, ir gana. Aš žinau, ar išievių yra pajėgi pati iš- ūsti tuos klausimus, kadangi ta archy- zacijos problema, bibliotekų sudary- ū reikalauja gana stambių lėšų. Ir galų- ū, kaip šitą klausimą išspręsti, reikė- gal apie tai daugiau kalbėti ir išievių ūduoje, ir čia. Lietuvoje, tuo rūpintis. Dailinis problemos sprendimas tai gali ū archyvvų sudarymas prie Amerikos ūversitetų. Keletas tokių pavyzdžių yra, ūversitetai į savo bibliotekas priima ir ū būdu garantuoja konservavimą ir ūnaudojimo galimybes. — Bet, žinoma, ūtyje tai priklauso nuo lietuvių moks- ūnų galėjimo įžengti į tuos universite- ū užimti mokslininkų vietas tuose uni-

versitetuose, kitaip sakant, išplėsti lie- tuvių kalbos tyrinėjimą. Man atrodo, kad tai yra padaromas dalykas, tik mes iki šiol neturėjome dar pakankamai tvirtų mokslininkų. Ten, Amerikoje, kartais iš kitos pusės žiūrima, kad, pavyzdžiui, reikia sudėti pinigų, sukurti katedrą, o tegu jau, girdi, universitetas perims ir pats savo lėšomis išlaikys tą mokymą. Aš dėl to gana skeptiškos nuomonės esu. Ži- nomai, rūpestis pagrįstas, bet man atrodo, jeigu mokslininkų atsirast, tai tada jie ir prastvers greičiau. Suprantama, ir šiuo at- veju tai tikrai dalinis sprendimas.

— Tuo labiau, kad yra ir kita pusė — archyvizacija, jei galima taip pasakyti, kaip apyvarė, kaip naudojimas, kelti- masis su Tarybų Lietuvos mokslininkais. Gal šiuo aspektu keletą minčių?

— Aš tiek Amerikos gyvenimo nepa- žįstu, kad galėčiau ką nors protingo pa- sakyti, bet man atrodo, kad kultūrinis ir mokslinių ryšių plane galima būtų išna- doti labai daug galimybių, kadangi Kre- dital, pavyzdžiui, tarp Tarybų Sąjungos ir Amerikos valstybių šioje srityje yra gana dideli. Mums tikrai priklauso išna- doti tas galimybes ir užimti neišnaudotas pozicijas. Šitoks mainų būdas būtų ir praktiškiausias. O iš jūsų pusės, žinoma, reikėtų galvoti sudaryti galimybes tiems lietuvių mokslininkams kalbininkams, ku- rie, pavyzdžiui, neturi oficialių vietų universitetuose, bet kurie dirba, savi- sme, mėgėjiškai, naktinį darbą, tikrai iš meilės, sudaryti jiems sąlygas čia, Lie- tuvoje, pastidijuoti, susipažinti su šalti- niais ir įsijungti į bendrą mokslinį darbą.

— Vieną mintį norėčiau prįjungti, Tur-

būt sutiksite, kad pati patikimiausia ir pati svarbiausia archyvinų turtų saugo- toja vis dėlto yra tauta?

— Neabejotinai. Aš net galvoju, kad reikėtų sistematingiau išievių spaudoje apie tai kalbėti ir įpratinti, pavyzdžiui, žmones galvoti, kad jie tiesiog testamentu ar kokios nors kita forma bandytų patys gr- žinti į Lietuvą tai, kas jiems priklauso ir kad čia galų gale susidarytų pagrindiniai fondai, pagrindiniai archyvai, kurie būtų visiems prieinami.

— Jums, profesoriau, be abejo, teko patirti, jog čia lėšų skiriama tiems daly- kams, valstybinių mastų rūpinamasi archyvvų statyba, rankraštytais. Na, ir sten- gamasi viską išsaugoti nuo pačių didžiau- sių dalykų iki smulkmenų. Labai svarbu, kad išievių tai žinotų.

— Jei palimsime JAV, tai tenai yra lyg ir dvi tokios bendruomenės, kurios iš vi- so labai mažai bendrauja tarpusavy. Ma- nau, kiek tai liečia pažangiąją lietuvių išievią, galima būtų ir ją paraginti į- jungti į tą darbą. Tenai yra dideli archy- vyvai, tenai yra žmonių, prisirinkusių ir turinčių gana stambias bibliotekas labai senų knygų ir didelių archyvinų turtų. Paskutinio meto išievių yra gal kiek kul- tūrinis atžvilgiu veiklesnė, bet iš tokių retų, išsaugotinos vertės dalykų gali net mažiau turėti, negu senoji karta nuo 1900 metų.

— Norėčiau gerbiamaam profesorui šiek tiek paprieštartauti. Ir iš naujosios iš- ievių kartos kūrybinių nuostolių jau at- siranda... Jeigu šnekesime, kad ir apie dai- lininką Veščinską, kurio dailis kūrybinio palikimo nuėjo į sąsąlyvą... Yra ir dau-

giau liūdny pavyzdžių. Dar tektų pridėti, kad, sakysime, kartais nepasidalijama kū- rybiniu palikimu, nėra kokios rimtos vie- tos, kur galima būtų jį saugiai patalpinti. Ir pirmiausia tai talytina kaip tik nau- jajai išievičiai...

— Taip, tikrai. Bet dailininkai tuo at- žvilgiu gana aktyvūs ir gana įsisamonę šitą problemą. Daugelis, kiek žinau, no- rėtų bent dalį savo kūrinių persiųsti į Lietuvą ne tik todėl, kad čia parodą spe- cialiai darytų, bet iš viso kad būtų užre- gistruota, pasilikty mūsų kultūros istorijoj, žinoma, prie to galima būtų pridėti ir mu- zikus, kompozitorius — gaidų konservavi- mo reikalus. Čia negalima žiūrėti siau- rai — tenai ar knyga, ar kas, o daryti, kaip čia jūs darote, — viską reikia rinkti ir kaupti.

— Dėl dailininkų sutinku su profeso- rium. Iš tiesų galime prisiminti daugelį, atvežusių, dovanojusį paveikslų kolekci- jas.

— Taip, taip. Kiek aš žinau, yra, pa- vyzdžiui, toks grafikos kabinetės Univer- sitete, kur sudarytos gana rimtos kolekci- jos. Ir tai bus pagrindas ateityje naujiesiems muziejams, naujoms kultūrinėms apraiš- koms. Įdomu buvo aplankyti Kaune nau- juosius parodų rūmus, kur yra ekspozuo- jama ir Mykolo Žilinskio padovanota pa- veikslų kolekcija. Tai yra svarbus kultū- rinis reikšmės. Gal čia pat mes ir nejuo- čiams, kiek tai turės svarbos, bet turėti tokią meno apžvalgą vietoje, galėti „pa- čiuipinėti“ tuos didžiuosius renesanso ar impresionizmo dailininkus — tai yra šis tas, ir tokie dalykai įeina tiesiogiai į tautos kraują.